

Veřejnoprávní média srozumitelně

Jak fungují, proč mají být nezávislá a proč na nich záleží

Citujte: NIČ, Miloslav. *Veřejnoprávní média srozumitelně*. 1. vyd. Slaný: Miloslav Nič, 2026. ISBN 978-80-909954-0-6.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20660593>

Naskenuj
a stáhni knihu

Celá kniha zdarma (PDF · ePub · HTML):

<https://vydavatelstvi.mila.guide/verejnopravni-media/> · Licence CC BY 4.0

OBČANSKÝ KOMPAS · KAPITOLA 7

Varovné příklady: Polsko, Maďarsko, Slovensko a Itálie

Čtyři případové studie ukazují, jak se změny ve veřejnoprávních médiích dají sledovat na konkrétních znacích: právních úpravách, odchodech novinářů nebo posunech v mezinárodních indexech. Text se vyhýbá stranickým nálepkám a český kontext ponechává odděleně.

Miloslav Nič · Stav: 12. června 2026 · obcansky-kompas.mila.guide/verejnopravni-media/varovne-priklady

Stručně

Čtyři evropské země od roku 2010 ukázaly, jak rychle se může narušit nezávislost veřejnoprávních médií. Nejde o předpověď pro Česko, ale o popis mechanismů, které mezinárodní indexy sledují a dokážou pojmenovat.

Polsko (2015–2023) — tzv. *mała ustawa medialna* převedla pravomoc jmenovat vedení polské veřejnoprávní televize TVP na ministra. V roce 2016 odešlo z veřejnoprávních médií zhruba 225 novinářů. V žebříčku RSF (*World Press Freedom Index*) kleslo Polsko z 18. místa v roce 2015 na 62. místo v roce 2020. Po změně vlády

v roce 2023 se vrátilo na 31. místo v roce 2025 a na 27. místo v roce 2026.

Maďarsko (2010+) — veřejnoprávní televize, rozhlas i tisková agentura MTI byly sloučeny do státního holdingu MTVA. Stát má rozhodující vliv na jmenování vedení. V žebříčku RSF kleslo Maďarsko z 23. místa v roce 2010 na 67. místo v roce 2024, 68. místo v roce 2025 a 74. místo v roce 2026 — nejhorší pozici za poslední čtyři ročníky.

Slovensko (2024+) — původní veřejnoprávní vysílatel RTVS byl zrušen a nahrazen novou institucí STVR, u níž získalo významný vliv ministerstvo kultury. V žebříčku RSF kleslo Slovensko z 29. místa v roce 2024 na 38. místo v roce 2025; v roce 2026 se mírně zlepšilo na 37. místo.

Itálie (dlouhodobě) — pro veřejnoprávní RAI je typická tradice *lottizzazione*, doslova „rozparcelování“: neformální rozdělování vlivu nad veřejnoprávním vysíláním mezi politické tábory. V žebříčku RSF byla Itálie v roce 2025 na 49. místě, v roce 2026 klesla na 56. místo.

Upozornění

Toto není předpověď ani obvinění. Jde o věcný popis toho, co se v některých evropských demokraciích skutečně stalo, a o mechanismy, které k těmto změnám vedly.

Zda by se podobný vývoj mohl odehrát i v Česku, nezáleží na této kapitole. Záleží na odolnosti institucí, pozornosti veřejnosti a schopnosti soudů zasáhnout tam, kde by byly překročeny demokratické pojistky.

Podrobně

Proč se dívat ven

Česko nežije v izolaci. V posledním desetiletí zasáhly výrazné změny veřejnoprávní média ve dvou ze čtyř našich sousedních zemí v EU: v Polsku v letech 2016–2023, s obratem po roce 2023, a na Slovensku v roce 2024. Německo ani Rakousko podobný zásah nezažily.

Mezinárodní indexy tyto změny zachycují a umožňují je porovnávat — ne podle dojmů, ale podle předem daných kritérií. Tato kapitola proto nabízí přehled toho, co se v jednotlivých zemích stalo. Není návodem, varováním před konkrétní stranou ani obžalobou.

U každého případu sledujeme tři ověřitelné znaky: právní změnu, personální dopady a posun v mezinárodních indexech.

Polsko: „mała ustawa medialna“ (2015–2023)

Po vítězství strany **Prawo i Sprawiedliwość** (PiS, Právo a spravedlnost) v říjnu 2015 schválil Sejm 30. prosince 2015 tzv. **malou mediální novelu** (*mała ustawa medialna*). Tento zvláštní zákon ukončil mandát dosavadních orgánů polské veřejnoprávní televize TVP a rozhlasu Polskie Radio a převedl pravomoc jmenovat i odvolávat jejich vedení přímo na ministra státní pokladny.¹

Zákon byl vyhlášen v polské Sbírce zákonů (*Dziennik Ustaw*) 7. ledna 2016 a účinnosti nabyl hned následující den, 8. ledna 2016 — tedy bez *vacatio legis*, bez běžné lhůty mezi vyhlášením a účinností zákona. Dosavadní nezávislý regulátor vysílání, **KRRiT** (*Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji*), byl z rozhodování o vedení veřejnoprávních médií vyřazen.

Personální změny začaly bezprostředně po přijetí zákona. Už v únoru 2016 evropské novinářské organizace upozorňovaly na desítky případů odchodů a propouštění a vyzvaly polskou vládu, aby zachovala nezávislost veřejnoprávních médií.²

Do konce roku 2016 podle monitoringu polského novinářského sdružení **Towarzystwo Dziennikarskie** — organizace kritické vůči vládě PiS — opustilo veřejnoprávní média celkem **225 novinářů**. Šlo o kombinaci výpovědí, vynucených rezignací a dobrovolných odchodů na protest proti nové redakční linii.

RSF World Press Freedom Index — Polsko

18. → 62. → 57. → 31. → 27. (2015 → 2020 → 2023
→ 2025 → 2026)

Zdroj: RSF 2026

Příklad

Po volbách v říjnu 2023 a nástupu vlády Donalda Tuska přijal Sejm 19. prosince 2023 usnesení o obnovení neustrannosti veřejnoprávních médií. O několik dní později, 27. prosince, uvedl ministr kultury Bartłomiej Sienkiewicz TVP, Polskie Radio i polskou tiskovou agenturu PAP do stavu likvidace.³

Polský případ tak ukázal i opačný směr vývoje: obrat je možný, ale ne jednoduchý. Vyžaduje politickou většinu, rychlé institucionální kroky a odvážná procesní rozhodnutí, která se sama mohou stát předmětem ústavních sporů.

Maďarsko: fúze do MTVA (2010+)

Druhá Orbánova vláda po volbách v roce 2010 přijala **zákon CLXXX-V/2010** o mediálních službách, účinný od 1. ledna 2011.⁴ Zákon sloučil do té doby autonomní veřejnoprávní vysílatele (MTV — televize, MR — rozhlas, Duna TV — vysílání pro maďarskou diasporu, MTI — zpravodajská agentura) pod jediný subjekt **MTVA (Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap)**, který spravuje majetek, financuje provoz a zaměstnává redakce.

Druhým klíčovým krokem byla **centralizace zpravodajství**. Původní znění mediálního zákona dalo národní tiskové agentuře **MTI** výlučné právo vyrábět zpravodajské pořady pro ostatní veřejnoprávní vysílatele a provozovat společné zpravodajské centrum. Nešlo tedy jen o běžnou agenturní službu, ale o zákonem vytvořený monopol na veřejnoprávní zpravodajství. Současně získala **Mediální rada** výrazný vliv na vedení veřejnoprávních médií: její předseda navrhoval kandidáty na generální ředitele veřejnoprávních vysílatelů, které následně schvalovala Mediální rada a vybírala správní rada.⁵

RSF World Press Freedom Index — Maďarsko

23. → 67. → 68. → 74. (2010 → 2024 → 2025 → 2026;
nejhorší za poslední čtyři ročníky)

Zdroj: RSF 2026

Příklad

Maďarský případ doplňuje ještě vlastnická dimenze: v roce 2018 vznikla nadace **KESMA (Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány)**, které vlastníci blízcí vládě darovali 476 titulů (tisk, rozhlas, TV). Odhadovaná hodnota nad 88 mil. EUR.⁶¹⁶ Vláda fúzi prohlásila za „otázku národního strategického významu“ a vyňala ji z dohledu protimonopolního úřadu (GVH) a mediálního regulátora Media Council. Výsledkem je kombinace státem ovládaných veřejnoprávních médií a privátního mediálního holdingu úzce napojeného na vládu.

Slovensko: STVR (2024)

Slovenská vláda vedená Robertem Ficem schválila 24. dubna 2024 návrh zákona o Slovenské televizi a rozhlasu (**STVR**), předložený ministryní kultury Martinou Šimkovičovou, nominantkou SNS.⁷ Národní rada SR zákon schválila 20. června 2024. K 1. červenci 2024 zanikla dosavadní RTVS a nahradila ji nová instituce STVR.⁸

Klíčová byla změna způsobu jmenování vedení. **Rada STVR má devět členů: čtyři jmenuje ministr kultury, pět volí Národní rada SR**, v níž má vládní koalice většinu. Rada pak volí generálního ředitele. Právě tento mechanismus bývá v debatě o médiích popisován jako příklad tzv. *media capture* — politického ovládnutí instituce, která má být na vládě nezávislá. Dosavadní generální ředitel RTVS i členové Rady RTVS skončili předčasně, bez možnosti dokončit původní mandát.⁸

RSF World Press Freedom Index — Slovensko

33. → 29. → 38. → 37. (2020 → 2024 → 2025 → 2026;
propad se zastavil)

Zdroj: RSF 2026

Příklad

Počátkem roku 2026 vedení STVR oznámilo propouštění zhruba 60 zaměstnanců, včetně novinářů kritických k vedení a členů stávkového výboru, který se dříve stavěl proti zrušení RTVS. Vedení krok zdůvodňovalo ekonomicky; organizace **IPI** a partneři sdružení v síti **Media Freedom Rapid Response (MFRR)** však varovali, že propouštění působí diskriminačně a odvetně a může dále posilovat politický vliv na veřejnoprávní médium.⁹ Evropský rozměr sporu se objevil už krátce po přijetí zákona. Dne 17. července 2024 položila europoslankyně Veronika Cířová Ostrihoňová písemný dotaz E-001374/2024, v němž se Evropské komise ptala, zda nová struktura STVR není v rozporu s Evropským aktem o svobodě médií (**EMFA**).¹⁰

Itálie: lottizzazione — dlouhodobé rozdělení vlivu

Italský případ se od Polska, Maďarska a Slovenska liší tím, že zde nešlo o jednu prudkou vlnu zásahů. Politický vliv na veřejnoprávní média se v Itálii vyvíjel dlouhodobě a bývá spojován s pojmem **lottizzazione** — doslova „rozparcelování“. Výraz převzal z urbanismu publicista Alberto Ronchey a použil ho pro praxi, kdy se veřejné funkce a instituce neobsazují jen podle odbornosti, ale také podle politických dohod a stranických kvót.

V případě veřejnoprávní RAI se tento princip výrazně projevil po reformě zákonem č. 103/1975. Jednotlivé kanály byly historicky spojovány s různými politickými proudy: **RAI 1** s křesťanskými demokraty (*Democrazia Cristiana*), **RAI 2** se socialisty (*Partito Socialista Italiano*) a **RAI 3** později s levicovým prostředím, zejména s komunisty (*Partito Comunista Italiano*). Nešlo tedy o jednorázové převzetí instituce, ale o dlouhodobý systém politicky rozděleného vlivu.¹¹

Reforma zákonem č. 220/2015, označovaná jako **Legge Renzi**, změnila řízení RAI. Rada RAI má sedm členů: dva volí Poslanecká sněmovna, dva Senát, dva jsou jmenováni vládou na návrh ministerstva hospodářství a financí a jednoho volí zaměstnanci RAI. Reforma zároveň posílila pravomoci nejvyššího výkonného vedení RAI. Pro českého čtenáře není podstatný rozdíl v názvu funkce, ale to, že se více rozhodovací moci soustředilo do rukou vedení, na jehož obsazení má vláda významný vliv. Kritici proto namítali, že reforma sice měla omezit přímou stranickou kontrolu, ale ve skutečnosti mohla vliv aktuální vládní většiny na řízení RAI spíše posílit.¹²

RSF World Press Freedom Index — Itálie

73. → 46. → 49. → 56. (2015 → 2024 → 2025 → 2026,
výrazný meziroční propad)

Zdroj: RSF 2026

Příklad

V květnu 2024 proběhla v RAI rozsáhlá stávka novinářů. Odborový svaz **Usigrai** ji vyhlásil na 6. května 2024 jako protest proti tomu, co označil za „dušivou kontrolu“ ze strany vlády Giorgie Meloniové. Vedle politického tlaku odbory zmiňovaly také nedostatek personálu, spory o kolektivní dohodu a zrušení plánovaného vystoupení spisovatele Antonia Scuratiho.¹³

Už v roce 2023 odešly z RAI výrazné osobnosti, mimo jiné Fabio Fazio a Lucia Annunziata. Annunziata svůj odchod výslovně spojila s nesouhlasem s postupem tehdejší vlády vůči RAI; Fazi-ovi RAI neprodloužila smlouvu na dlouholetý pořad *Che tempo che fa*.¹⁴

Podle **Media Pluralism Monitoru** zůstává problém politického vlivu na RAI dlouhodobý. MPM 2025 uvádí u Itálie celkové rizikové skóre 51 % a oblast politické nezávislosti hodnotí jako středně rizikovou. Zároveň výslovně upozorňuje na silné vazby mezi RAI a politikou: obsazování klíčových pozic podle poměru sil mezi vládní většinou a opozicí má podle monitoru dopad i na redakční linii.¹⁵

Italský příklad proto ukazuje, že dlouhodobě zavedený systém nemusí být automaticky stabilní. Politický vliv se nemusí projevit jedním dramatickým zákonem; může se hromadit postupně — přes jmenování vedení, personální odchody, redakční tlak a spory o každodenní podobu vysílání.

Co mají čtyři případy společného

Přestože se Polsko, Maďarsko, Slovensko a Itálie liší politickým prostředím i historií, ve všech čtyřech případech se opakují podobné mechanismy. Neprobíhají vždy stejně, ale míří ke stejnému výsledku: oslabují odstup veřejnoprávních médií od aktuální politické moci.

1. Obejití nebo oslabení institucionální rady. V Polsku a na Slovensku k tomu došlo zvláštním zákonem, v Maďarsku sloučením veřejnoprávních médií pod novou centralizovanou strukturu, v Itálii

dlouhodobým rozdělováním vlivu podle politických kvót. Vždy se tím mění cesta, kterou se politická moc dostává k vedení veřejnoprávního média.

2. Předčasná výměna vedení. Nové zákony nebo nové organizační uspořádání často neumožnily dosavadním generálním ředitelům či členům rad dokončit původní mandát. To otevřelo prostor pro rychlé obsazení vedení lidmi blízkými nové politické většině.

3. Personální změny v redakcích. Po změnách ve vedení často následují odchody, výpovědi nebo přesuny novinářů a editorů. Rozsah se v jednotlivých zemích liší, ale nejviditelnější příklady jsou Polsko v roce 2016, kdy veřejnoprávní média opustilo zhruba 225 novinářů, a Slovensko na počátku roku 2026, kdy STVR oznámila propouštění přibližně 60 zaměstnanců.

Zákon jako společný nástroj zásahu

U Polska, Maďarska a Slovenska se zásah do veřejnoprávních médií odehrál velmi rychle — nejpozději do dvou let od nástupu nové vládní většiny. Vždy šlo o jeden nebo několik rychle přijatých zákonů, které změnila pravidla pro řízení, jmenování vedení nebo samotnou institucionální strukturu veřejnoprávního vysílání.

Italský případ je jiný. Nejde o jednu výraznou vlnu zásahů, ale o dlouhodobý model politického vlivu známý jako **lottizzazione** — rozdělování vlivu nad veřejnoprávní RAI mezi politické tábory napříč různými vládami.

Právě podobné rychlé scénáře má nově ztížit **EMFA** — Evropský akt o svobodě médií. Jeho hlavní ustanovení se používají od 8. srpna 2025. U veřejnoprávních médií bude klíčový zejména **čl. 5**, který požaduje redakční a funkční nezávislost, transparentní jmenování vedení a ochranu před svévolným předčasným odvoláním. V širším rámci se uplatní také **čl. 6**, který posiluje transparentnost médií a pravidla chránící redakční nezávislost.

Tohle není předpověď pro Česko

Cílem této kapitoly není tvrdit, že „Česko je další v řadě“. Česká republika má jiné a v některých ohledech silnější institucionální pojistky, než mělo Polsko před rokem 2016. Zákon **č. 225/2023 Sb.** rozšířil Radu České televize na 18 členů a rozdělil její volbu mezi obě komory Parlamentu: 12 členů volí Poslanecká sněmovna a 6 Senát. Funkční období členů Rady ČT i generálního ředitele je šestileté, tedy delší než běžný volební cyklus Poslanecké sněmovny.

Od roku 2025 je stabilnější také financování. Novela zákonem **č. 119/2025 Sb.** zvýšila televizní a rozhlasový poplatek a zavedla valorizační mechanismus, který má bránit jejich dlouhodobému znehodnocování inflací. Česko má navíc silnou zkušenost veřejného tlaku: televizní krize z let 2000–2001 je precedent, k němuž se lze vrátet jako k připomínce, že veřejnoprávní média nejsou jen technická instituce, ale i věc veřejného zájmu.

Zároveň platí, že institucionální odolnost není samozřejmá. Vyžaduje pozornou veřejnost, aktivní Senát, jehož složení se obměňuje v jiném rytmu než Poslanecká sněmovna, funkční soudy a v krajním případě i evropský rámec. Co může občan konkrétně dělat, popisuje kapitola Co s tím.

Zdroje

- 1 KLIMKIEWICZ, B. (2016). *Poland: The public, the government and the media (LSE Media Policy Project)*. [k 2026-04-17]
<https://blogs.lse.ac.uk/media/2016/02/08/poland-the-public-the-government-and-the-media/>
- 2 EUROPEAN FEDERATION OF JOURNALISTS. (2016). *EFJ, ECPMF, IPI urge Polish government to guarantee public broadcasting independence*. [k 2026-04-17]
<https://europeanjournalists.org/blog/2016/02/01/efj-ecpmf-ipi-urge-the-polish-government-to-guarantee-public-broadcasting-independence/>
- 3 EUROPEAN FEDERATION OF JOURNALISTS. (2023). *Poland: government puts public media in a state of liquidation (EFJ)*. [k 2026-04-17]
<https://europeanjournalists.org/blog/2023/12/29/poland-the-government-put-public-service-media-in-a-state-of-liquidation/>
- 4 MAGYAR ORSZÁGGYŰLÉS / EUROPEAN PARLIAMENT. (2010). *Act CLXXXV of 2010 on Media Services and on the Mass Media (EP version)*. [k 2026-04-17]
https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/libe/dv/hungarian_media_law/hungarian_media_lawen.pdf
- 5 COMMISSIONER FOR HUMAN RIGHTS, COUNCIL OF EUROPE. (2021). *CoE memorandum on freedom of expression and media freedom in Hungary*. [k 2026-04-17]
<https://rm.coe.int/memorandum-on-freedom-of-expression-and-media-freedom-in-hungary/1680ale67e>
- 6 INTERNATIONAL PRESS INSTITUTE. (2019). *The Rise of KE-SMA — How Orban's allies bought up Hungary's media (IPI)*. [k 2026-04-17]
<https://ipi.media/the-rise-of-kesma-how-orbans-allies-bought-up-hungarys-media/>
- 7 INTERNATIONAL PRESS INSTITUTE. (2024). *Slovakia: Parliament should reject public broadcasting bill (IPI)*. [k 2026-04-17]
<https://ipi.media/slovakia-parliament-reject-public-broadcasting-bill/>

- 8 BALKAN INSIGHT. (2024). *Critics slam passing of Slovak government bill to dissolve public broadcaster*. [k 2026-04-17]
<https://balkaninsight.com/2024/06/21/critics-slam-passing-of-slovak-government-bill-to-dissolve-public-broadcaster/>
- 9 IPI / MEDIA FREEDOM RAPID RESPONSE. (2025). *Slovakia: Media Capture Monitoring Report 2025 (IPI/MFRR)*. [k 2026-04-17]
<https://ipi.media/slovakia-media-capture-monitoring-report-2025/>
- 10 EUROPEAN PARLIAMENT. (2024). *Parliamentary question E-001374/ 2024 on Slovak STVR law and EMFA*. [k 2026-04-17]
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-10-2024-001374_EN.html
- 11 REPUBBLICA ITALIANA / NORMATTIVA. (1975). *Legge 14 aprile 1975, n. 103 — Nuove norme in materia di diffusione radiofonica e televisiva*. [k 2026-04-19]
<https://www.normattiva.it/uri-res/N2Ls?urn:nir:stato:legge:1975-04-14;103>
- 12 MINISTERO DELLE IMPRESE E DEL MADE IN ITALY. (2015). *Relazione illustrativa — riforma RAI (MIMIT)*. [k 2026-04-17]
<https://www.mimit.gov.it/images/stories/recuperi/Comunicazioni/Relazione-illustrativaddl-riforma-rai.pdf>
- 13 AL JAZEERA. (2024). *Journalists at Italy's RAI strike in protest at Meloni's government*. [k 2026-04-17]
<https://www.aljazeera.com/news/2024/5/6/journalists-at-italys-rai-strike-in-protest-at-melonis-government>
- 14 ANSA. (2023). *Annunziata quits Rai over government interventions*. [k 2026-05-27]
https://www.ansa.it/english/newswire/english_service/2023/05/25/ansa/annunziata-quits-rai-over-govt-interventions_aa6e64ad-4cc9-412b-9704-c944340a8fba.html
- 15 CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM (CMPF). (2025). *Italy — Media Pluralism Monitor country profile*. [k 2026-05-27]
<https://cmpf.eui.eu/country/italy/>
- 16 CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM (CMPF). (2019). *The KESMA case — Report on media market concentration in Hungary*. [k 2026-06-10]
https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/07/Report_KESMA_Hungary_A2.pdf